

Η μοναστηριακή οργάνωση και διοίκηση της Εκκλησίας της Κρήτης

Ορθοδοξία / Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο

Αρχιμανδρίτης Σεβαστιανός Μ. Σωμαράκης

Α΄. Οι Μοναχοί

Ο μοναχικός θεσμός[1] είναι πανάρχαιος και ανάγεται στους πρώτους αιώνες της εκκλησιαστικής ζωής. Μοναδικός σκοπός του μοναχισμού είναι η σωτηρία της ψυχής μέσω της ολοκληρωτικής αφιερώσεως στο Θεό. Για την επιτυχή εκπλήρωση του σκοπού αυτού απαιτείται η ενεργοποίηση και η εντατική καλλιέργεια συγκεκριμένων προϋποθέσεων, οι οποίες δοκιμάστηκαν στην ιστορική πορεία του μοναχικού θεσμού και αποδείχτηκαν απαραίτητες. Οι βασικές αυτές προϋποθέσεις είναι: α) η αποταγή, δηλαδή η απομάκρυνση από τον κόσμο. β) Η είσοδος στον μοναχισμό και η αποδοχή ενός από τους τρόπους ασκήσεως (κοινοβιακός, ιδιόρρυθμος ή αναχωρητικός), μέσω της τελετής της κουράς και των μοναχικών υποσχέσεων για ακτημοσύνη, παρθενία και υπακοή. γ) Η εντατική άσκηση και καλλιέργεια των αρετών και η εντατική συμμετοχή στη λατρευτική και μυστηριακή εμπειρία της Εκκλησίας.

Στην ιστορική πορεία της Εκκλησίας, ο μοναχικός θεσμός εξελίχθηκε κυρίως μόνο ως προς την εξωτερική οργανωτική του μορφή και όχι ως προς το σκοπό του και τις προϋποθέσεις επιτυχίας του σκοπού του, οι οποίες στην ουσία τους παραμένουν ίδιες. Η διαδικασία κτήσεως της μοναχικής ιδιότητας μέσα στα πλαίσια της διοικητικής οργανώσεως της Εκκλησίας της Κρήτης, ρυθμίζονται σήμερα από τα άρθρα 112-122, τα οποία αποτελούν το 15ο κεφάλαιο του ΚΧΕΚ με τίτλο: «Περί μοναχών και δοκίμων». Για την απόκτηση της μοναχικής ιδιότητας, απαιτείται προηγουμένως η τριετής δοκιμασία του υποψηφίου. Για την είσοδο κάποιου στο στάδιο των δοκίμων και την έγγραφη του στον κατάλογο των δοκίμων της Μονής, απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 112 του ΚΧΕΚ οι παρακάτω προϋποθέσεις: α) Να έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, β) να έχει υποβάλλει σχετική αίτηση στον Ηγούμενο της Μονής στην οποία επιθυμεί να μονάσει, γ) να υπάρχει σχετική προηγούμενη απόφαση του Συμβουλίου της Μονής και δ) έγκριση του ΟΔΜΠ. Σύμφωνα επίσης με το άρθρο 114 ΚΧΕΚ η υπηρεσία κοντά σε Αρχιερέα λογίζεται ως ικανή δοκιμασία και έτσι ο δόκιμος μπορεί να εισαχθεί στη Μονή ύστερα από πρόταση του Αρχιερέα.

Οι

προϋποθέσεις, λοιπόν, και η διαδικασία κτήσεως της μοναχικής ιδιότητας μέσα στα πλαίσια της διοικητικής οργανώσεως της Εκκλησίας της Κρήτης, ρυθμίζονται σήμερα από τα άρθρα 112-122, τα οποία αποτελούν το 15ο κεφάλαιο του ΚΧΕΚ με τίτλο: «Περί μοναχών και δοκίμων». Για την απόκτηση της μοναχικής ιδιότητας, απαιτείται προηγουμένως η τριετής δοκιμασία του υποψηφίου. Για την είσοδο κάποιου στο στάδιο των δοκίμων και την έγγραφη του στον κατάλογο των δοκίμων της Μονής, απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 112 του ΚΧΕΚ οι παρακάτω προϋποθέσεις: α) Να έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, β) να έχει υποβάλλει σχετική αίτηση στον Ηγούμενο της Μονής στην οποία επιθυμεί να μονάσει, γ) να υπάρχει σχετική προηγούμενη απόφαση του Συμβουλίου της Μονής και δ) έγκριση του ΟΔΜΠ. Σύμφωνα επίσης με το άρθρο 114 ΚΧΕΚ η υπηρεσία κοντά σε Αρχιερέα λογίζεται ως ικανή δοκιμασία και έτσι ο δόκιμος μπορεί να εισαχθεί στη Μονή ύστερα από πρόταση του Αρχιερέα.

Μετά την τριετή δοκιμασία, που σκοπό έχει τη διαπίστωση της καταλληλότητας του υποψηφίου και τη λήψη της οριστικής αποφάσεως από μέρους του για την είσοδό του στο μοναχικό βίο και ύστερα από έγκριση του οικείου Αρχιερέως, ο

δόκιμος μπορεί να καρεί μοναχός[2].

Η μοναχική ιδιότητα αποκτάται με την ακολουθία της κουράς[3], η οποία τελείται στη Μονή της μετανοίας του νέου Μοναχού από Ιερομόναχο με επισκοπική άδεια ή εντολή[4] και περιλαμβάνει τη σταυροειδή απόκαρση της κόμης του υποψηφίου[5] και την απαγγελία των μοναχικών υποσχέσεων για υπακοή, ακτημοσύνη και παρθενία[6].

Η απόκτηση της μοναχικής ιδιότητας συνεπάγεται για τον φορέα της ορισμένες υποχρεώσεις και περιορισμούς, τόσο σε προσωπικό, όσο και σε περιουσιακό επίπεδο[7]. Όσον αφορά στους προσωπικούς περιορισμούς που συνεπάγεται η μοναχική ιδιότητα, ο Μοναχός: α) Δεν επιτρέπεται να παραιτηθεί από την ιδιότητά του αυτή, ούτε του αφαιρείται έστω και για κανονικό παράπτωμα[8], β) Η απομάκρυνση του Μοναχού εκτός Μονής τίθεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις[9]. Έτσι, όσοι εξέρχονται από τη Μονή πρέπει να έχουν την άδεια του οικείου Ηγουμενοσυμβουλίου[10], ενώ αν κάποιος Μοναχός παραμείνει στο εξωτερικό περισσότερο από τρεις μήνες, χωρίς την απαιτούμενη άδεια και αν δεν επιστρέψει στη Μονή ύστερα από τριπλή πρόσκληση του οικείου Ηγουμένου, διαγράφεται από την αδελφότητα με αίτηση του συμβουλίου της Μονής και απόφαση του ΟΔΜΠ. Εκτός όμως του ότι δεν γίνεται ξανά δεκτός στη Μονή, η περιουσία που έδωσε σ' αυτήν με την κουρά του, παραμένει κτήμα της και υστέρα από τη διαγραφή του απ' αυτήν[11].

1. Η βιβλιογραφία σχετικά με το μοναχικό θεσμό στην ανατολή είναι άρκετά πλούσια, ενδεικτικά βλ. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ, Σύστημα εκκλησιαστικού δικαίου, τ. 4, και G. PAPATHOMAS (Archim), La reception Nomocanonique du Monachisme (2e-7e siecles), (Comment le monachisme fut confirme par les canons de l'Eglise et lois de l'Empire), Katerini 2004, ed. Epektasis.
2. Άρθρ. 113 ΚΧΕΚ' πρβλ. Σ. ΤΡΩΙΑΝΟΥ, Παραδόσεις εκκλησιαστικού δικαίου, σ. 170.
3. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ, Παρατηρήσεις επί της υπ' αριθμ. 1000/ 1954 γνωμοδοτήσεως, σ. 36 Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ, Νομική θεώρησης των Μοναστηριακών τυπικών, Αθήνα 1984, σ. 108 κ. έξ.
4. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ, Σύστημα του εκκλησιαστικού δικαίου, τ. Δ' σ. 81.
5. Κανόνες 42 και 43 Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου, Γ. ΡΑΛΛΗ - Μ. ΠΟΤΛΗ, Σύνταγμα, τ. Β', σ. 46 και 408.
6. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ, Σύστημα του εκκλησιαστικού δικαίου, τ. Δ', σ. 72.
7. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ορθόδοξη Εκκλησία Κρήτης, σ. 141.
8. Στο ίδιο, σ. 142.
9. Γενικά για τους λόγους απομάκρυνσης των Μοναχών από τη Μονή της μετανοίας τους βλ. Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ, Νομική θεώρησης των Μοναστηριακών τυπικών, σ. 133 κ. έξ.
10. Άρθρ. 130, ΚΧΕΚ.
11. Άρθρ. 115, ΚΧΕΚ.

Πηγή: Αρχιμ. Σεβαστιανού Μ. Σωμαράκη « Η ημιαυτόνομος Εκκλησία της Κρήτης και η νομοκανονική θεώρησης των θεσμών, της οργάνωσης και των σχέσεών της με την ελληνική πολιτεία», Εκδόσεις «Επέκταση», Έκδοση 1η, Οκτώβριος 2013, Κατερίνη.

<http://bitly.com/2cG8CbQ>